KLÍČOVÉ TÉMA[1]
Článek 3
Test minimálního stupně závažnosti s ohledem na věc Bouyid proti Belgii

(Naposledy aktualizováno: 31/08/2025)

Úvod

Ve věci *Bouyid proti Belgii* [velký senát], 2015, CZE, zavedl velký senát níže uvedenou novou zásadu, pokud jde o špatné zacházení s osobami, které jsou zcela v moci zástupců státu. Pokud je osoba zbavena svobody nebo čelí příslušníkům donucovacích orgánů, snižuje každé použití fyzické síly, které není nezbytné z důvodu jejího vlastního chování, lidskou důstojnost a představuje porušení článku 3 Úmluvy (§ 100 ve spojení s § 101).

Test minimálního stupně závažnosti podle článku 3

Článek 3 Úmluvy zcela zakazuje tři formy špatného zacházení: mučení, nelidské zacházení nebo trest a ponižující zacházení nebo trest.

Podle ustálené judikatury Soudu musí špatné zacházení k tomu, aby spadalo do působnosti článku 3, dosáhnout minimální úrovně závažnosti. Soud rozhodl, že posouzení tohoto stupně je relativní a závisí na všech okolnostech případu, například na trvání daného zacházení, jeho dopadech na fyzické nebo duševní zdraví a v některých případech na pohlaví, věku a zdravotním stavu oběti (*Muršić proti Chorvatsku* [velký senát], 2016, § 97, CZE).

Při určování, zda bylo dosaženo hranice závažnosti, může Soud uplatnit i další hlediska, zejména:

> a) účel, pro který ke špatnému zacházení došlo, spolu s úmyslem nebo motivem, které za ním stály, ačkoli absence úmyslu ponížit nebo pokořit oběť nemůže jednoznačně vyloučit závěr o porušení článku 3 Úmluvy;
>
> b) okolnosti, za nichž ke špatnému zacházení došlo, například atmosféra zvýšeného napětí a emocí, a
>
> c) to, zda se oběť nachází ve zranitelné situaci (*Khlaifia a ostatní proti Itálii* [velký senát], 2016, § 160, CZE).

Před přijetím rozhodnutí ve věci *Bouyid proti Belgii* [velký senát], 2015, CZE, se tento test používal bez ohledu na kategorii předmětného jednání. Tedy jak Soud rozhodl v případu *Irsko proti Spojenému království*, 1978, Soud se může zabývat případy, kdy je „násilí třeba odsoudit jak z morálních důvodů, tak

[1] Vypracováno kanceláří Soudu. Pro Soud není závazné.

Původní text je použit se souhlasem Rady Evropy a Evropského soudu pro lidská práva. Tento překlad, včetně doplnění odkazů na české překlady rozhodnutí nebo jejich shrnutí, byl pořízen Ministerstvem spravedlnosti České republiky na základě dohody s Radou Evropy a Evropským soudem pro lidská práva a je výhradní odpovědností Ministerstva spravedlnosti České republiky.

Norway grants

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

podle vnitrostátních právních předpisů smluvních států, ale nespadá pod článek 3 Úmluvy“ (§ 167).

Na tomto základě a v souvislosti s tvrzeným špatným zacházením ze strany zástupců státu Soud uvedl, že:

- míra zastrašování, kterou stěžovatel zažil při násilném převozu na policejní stanici, nepřekročila požadovanou hranici (viz *Foka proti Turecku*, 2008, § 61 a *Protopapa proti Turecku* 2009, § 49);
- spoutání stěžovatele po dobu čtyř hodin, které nezpůsobilo žádné fyzické zranění a nemělo žádný dlouhodobý vliv na duševní stav stěžovatele, nedosáhlo hranice závažnosti vyžadované článkem 3 (viz *Wieser proti Rakousku*, 2007);
- úzkost a duševní utrpení, které zažívala osoba, která byla předvedena na policejní stanici a donucena podepsat předem připravenou výpověď v době, kdy byl její syn v kómatu, nedosahovaly minimálního stupně závažnosti požadované článkem 3 (viz *Berktay proti Turecku*, 2001, § 176).

Zpřesnění testu minimálního stupně závažnosti ve věci Bouyid proti Belgii

Ve věci *Bouyid proti Belgii* [velký senát], 2015, CZE, se Soud odchýlil od testu minimálního stupně závažnosti ve velmi specifickém kontextu osoby, která je zbavena svobody „nebo obecněji čelí příslušníkům donucovacích orgánů“, a učinil tak takto.

Začal (v § 100) přijetím jasného pravidla: „pokud jde o osobu, která je zbavena svobody, nebo obecněji řečeno, která čelí příslušníkům donucovacích orgánů, snižuje každé použití fyzické síly, které není nezbytné z důvodu jejího vlastního chování, lidskou důstojnost a v zásadě představuje porušení článku 3 Úmluvy“ (doplněno zvýraznění). Tento přístup vycházel z ustálené zásady stanovené v případu *Ribitsch proti Rakousku* 1995, § 38.

Dále (v § 101) upřesnil, že výraz „v zásadě“ nelze chápat tak, že „mohou nastat situace, kdy takové zjištění není nutně porušením, protože nebylo dosaženo výše uvedené hranice závažnosti“ (§ 101). Je tomu tak proto, že „každý zásah do lidské důstojnosti zasahuje samotnou podstatu Úmluvy“ (*tamtéž*), přičemž mezi pojmy „ponižující“ zacházení a „respektování lidské důstojnosti“ existuje obzvlášť „silná vazba“ (§ 89 a § 90 a v něm citované případy).

Soud závěrem stanovil tuto **nově použitelnou zásadu**: „každé jednání příslušníků donucovacích orgánů vůči jednotlivci, které snižuje lidskou důstojnost, představuje porušení článku 3 Úmluvy. To se týkalo zejména použití fyzické síly proti jednotlivci, pokud to nebylo nezbytné z důvodu jeho vlastního chování bez ohledu na dopad na danou osobu“ (§ 101).

Ve stručnosti lze říci, že přístup ve věci *Bouyid proti Belgii* [velký senát], 2015, CZE, znamená, že k tomu, aby bylo možné určit, zda věc, která je předmětem stížnosti, spadá do působnosti článku 3 Úmluvy v případě, kdy je stěžovatel zcela v moci zástupců státu, se musí přezkum Soudu zaměřit na nezbytnost, a nikoliv na závažnost zacházení, kterému byl stěžovatel podroben. Pokud není dané zacházení shledáno nezbytným, jedná se o ponižující zacházení, a tedy o porušení článku 3 Úmluvy (§ 111 a § 112); viz též *Perkov proti Chorvatsku*, 2022, § 31).

Má v případech, kdy se použije *rozsudek ve věci Bouyid proti Belgii*, test závažnosti nadále význam?

Test závažnosti by měl nadále význam v případech, kdy k danému zacházení došlo v době, kdy byl stěžovatel zcela v moci zástupců státu, pokud chce Soud jít ještě o krok dále a označit zacházení za

nelidské zacházení nebo mučení (*Yusiv proti Litvě*, 2016, § 61–62; *R.R. a R.D. proti Slovensku*, 2020, § 160–161, CZE, *M.B. a ostatní proti Slovensku (č. 2)*, 2023, § 74 a *Lapunov proti Rusku*, 2023, § 107–110).

Nedávné významné příklady použití rozsudku ve věci Bouyid proti Belgii

- *A.P. proti Slovensku*, 2020, CZE – Soud považoval za překročení „hranice závažnosti“ facku v průběhu zatýkání poté, co posoudil, zda bylo použití fyzické síly „nezbytné“ (§ 59–63). S ohledem na zranitelnost nezletilého stěžovatele a profesionalitu policistů dospěl Soud k závěru, že i kdyby stěžovatel na policisty plivl nebo se je pokusil udeřit, nebylo použití síly nezbytné (§ 62).
- *Pranjić-M-Lukić proti Bosně a Hercegovině*, 2020 – Soud rozhodl, že za konkrétních okolností případu nebylo použití pout (kdy byl stěžovatel násilím eskortován k nedobrovolnému psychiatrickému a psychologickému vyšetření v rámci trestního řízení vedeného proti němu) vzhledem k jeho chování nezbytné. Spoutání snižovalo lidskou důstojnost stěžovatele a samo o sobě bylo ponižující (§ 82).
- *Zakharov a Varzhabetyan proti Rusku*, 2020 – Soud shledal, že použití fyzické síly policií při rozhánění politického shromáždění nebylo nezbytné, neboť shromáždění stěžovatelů probíhalo pokojně. Soud přikládal zvláštní váhu skutečnosti, že zranění byla způsobena v době, kdy se stěžovatelé nacházeli v oblasti, kde donucovací orgány prováděly operaci, při níž použily sílu za účelem potlačení hromadných nepokojů. Použití síly bylo shledáno jako snížení důstojnosti stěžovatelů, tedy jako ponižující zacházení (§ 70–74).
- *Roth proti Německu*, 2020, CZE – Soud rozhodl, že opakované osobní prohlídky stěžovatele ve věznici před přijetím návštěv a po jejich skončení postrádaly jakýkoli legitimní cíl a vedly k nadměrnému ponížení. Osobní prohlídky proto snižovaly lidskou důstojnost stěžovatele a představovaly ponižující zacházení podle článku 3 (§ 72).
- *Navalnyy a Gunko proti Rusku* – 2020, Soud poté, co shledal, že stěžovatel nekladl během svého zadržení na veřejnosti a následného převozu na policejní stanici žádný odpor, Soud rozhodl, že násilné zkroucení ruky stěžovatele policií během těchto úkonů nebylo vzhledem k chování stěžovatele nezbytné. Bylo shledáno, že takové použití síly snížilo lidskou důstojnost stěžovatele a představovalo ponižující zacházení (§ 43–48).
- *Ilievi a Ganchevi proti Bulharsku*, 2021, CZE – Soud použil test podle věci *Bouyid* v souvislosti s domovní prohlídkou a zadržením. Jednání policistů vůči dvěma stěžovatelům mužského pohlaví (podezřelým) shledal nepřiměřeným, zatímco jednání policistů vůči třem stěžovatelkám (rodinným příslušnicím), které bylo velmi krátké a nevýznamné, shledal s ohledem na jejich jednání přiměřeným (§ 52–57 a § 58–62).
- *İşik proti Turecku*, 2024 – Soud shledal, že použití obranné zbraně během policejního zásahu v boji mezi dvěma skupinami nebylo oprávněné, a to navzdory násilné povaze boje. Stěžovatel, který byl třikrát zasažen zbraní, z toho jednou do hlavy, se do boje nezapojil ani se nechoval jinak násilně. Použití síly tedy nebylo nezbytně nutné k potlačení hromadných nepokojů (§ 57–61).
- *Kasım Özdemir a Mehmet Özdemir proti Turecku*, 2024 – Soud shledal, že výstřely, které příslušník četnictva vypálil na nohy stěžovatelů během potyčky mezi nimi, jimž předcházela varování a výstřely do vzduchu, byly nezbytné a nebyly nepřiměřené. Zejména poukázal na eskalující a nepředvídatelnou povahu konfrontace, při níž byli četníci a jejich vozidlo závažně napadeni, což je vedlo k upřímnému přesvědčení, že jejich životy byly v nebezpečí (§ 92–98).

Ostatní odkazy

Průvodce judikaturou:

- Průvodce masovými protesty
- Průvodce právy vězňů

KLÍČOVÉ ODKAZY NA JUDIKATURU

Zásadní případ:

- *Bouyid proti Belgii* [velký senát], č. 23380/09, 28. září 2015 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní))

  CZE

Ostatní případy:

- *Şakir Kaçmaz proti Turecku*, č. 8077/08, 10. listopadu 2015 (neporušení článku 3 (hmotněprávní), pokud jde o špatné zacházení během vazby; porušení článku 3 (hmotněprávní), pokud jde o použití síly během zadržení; porušení článku 3 (procesní));
- *Caracet proti Moldavsku*, č. 16031/10, 16. února 2016 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní));
- *Zalyan a ostatní proti Arménii*, č. 36894/04 a 3521/07, 17. března 2016 (neporušení článku 3 (hmotněprávní); porušení článku 3 (procesní));
- *Cazan proti Rumunsku*, č. 30050/12, 5. dubna 2016 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní);

  CZE
- *Balajevs proti Lotyšsku*, č. 8347/07, 28. dubna 2016 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní));
- *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikasi a ostatní proti Turecku*, č. 20347/07, 5. července 2016 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní);
- *Gedrimas proti Litvě*, č. 21048/12, 12. července 2016 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní));

  CZE
- *Yusiv proti Litvě*, č. 55894/13, 4. října 2016 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní));
- *Barakhoyev proti Rusku*, č. 8516/08, 17. ledna 2017 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní) a čl. 5 odst. 1);
- *Zherdev proti Ukrajině*, č. 34015/07, 27. dubna 2017 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní) a čl. 5 odst. 1 a 3; neporušení k porušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. c));
- *A.P. proti Slovensku*, č. 10465/17, 28. ledna 2020 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní));

  CZE
- *Castellani proti Francii*, č. 43207/16, 30. dubna 2020 (porušení článku 3 (hmotněprávní));
- *Gremina proti Rusku*, č. 17054/08, 26. května 2020 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní));
- *Pranjić-M-Lukić proti Bosně a Hercegovině*, č. 4938/16, 2. června 2020 (porušení článku 3 (hmotněprávní));
- *Mîţu proti Moldavské republice*, č. 23524/14, 30. června 2020 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní));
- *R.R. a R.D. proti Slovensku*, č. 20649/18, 1. září 2020 (porušení článku 3 (hmotněprávní

a procesní); porušení článku 14 ve spojení s článkem 3);

CZE

- *Aghdgomelashvili a Japaridze proti Gruzii*, č. 7224/11, 8. října 2020 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní) ve spojení s článkem 14);

  CZE

- *Zakharov a Varzhabetyan proti Rusku*, č. 35880/14 a 75926/17, 13. října 2020 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní);
- *Roth proti Německu*, č. 6780/18 a 30776/18, 22. října 2020 (porušení článku 3 (hmotněprávní));

  CZE

- *Navalnyy a Gunko proti Rusku*, č. 75186/12, 10. listopadu 2020 (porušení článku 3 (hmotněprávní);
- *Akin proti Turecku*, č. 58026/12, 17. listopadu 2020 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní));
- *Shmorgunov a ostatní proti Ukrajině*, č. 15367/14 a 13 ostatních, 21. ledna 2021 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní);
- *Zličić proti Srbsku*, č. 73313/17 a 20143/19, 26. ledna 2021 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní);
- *Ilievi a Ganchevi proti Bulharsku*, č. 69154/11 a 69163/11, 8. června 2021 (porušení článku 3 (hmotněprávní); neporušení článku 3 (procesní);

  CZE

- *Adzhigitova a ostatní proti Rusku*, č. 40165/07 a 2593/08, 22. června 2021 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní);
- *Dokukiny proti Rusku*, č. 1223/12, 24. května 2022 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní));
- *H.M. a ostatní proti Maďarsku*, č. 38967/17, 2. června 2022 (porušení článku 3 (hmotněprávní);

  CZE

- *Skorupa proti Polsku*, č. 44153/15, 16. června 2022 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní));
- *Perkov proti Chorvatsku*, č. 33754/16, 20. září 2022 (neporušení článku 3 (hmotněprávní); porušení článku 3 (procesní)).
- *M.B. a ostatní proti Slovensku (č. 2)*, č. 63962/19, 7. února 2003 (porušení článku 3 (procesní i hmotněprávní); neporušení článku 14 ve spojení s článkem 3 (hmotněprávní); porušení článku 14 ve spojení s článkem 3 (procesní));
- *Lapunov proti Rusku*, č. 28834/19, 12. září 2023 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní); porušení článku 14 ve spojení s článkem 3);
- *İşik proti Turecku*, č. 42202/20, 8. října 2024 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní));
- *Lavorgna proti Itálii*, č. 8436/21, 7. listopadu 2024 (porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní));

  Kasım Özdemir a Mehmet Özdemir proti Turecku, č. 18980/20, 3. prosince 2024 (neporušení článku 3 (hmotněprávní a procesní)).